

переваги і небезпеки "особливості відносин" / С. Кульчицький. Роздуми історика. – К.: Інститут історії України НАНУ, 2004. – 112 с. 10. Чекаленко Л. Формування нової моделі українсько-російських відносин на сучасному етапі глобалізації / Л. Чекаленко // Науковий вісник Дипломатичної академії України при МЗС України. – 2004. – Вип. 10. – С. 34–39. 11. Бляхман Л. С. Россия и Содружество Независимых Государств: уроки нового десятилетия / Л.С. Бляхман, М.И. Кротов. – СПб.: Изд-во СПб ун-та, 2006. – 123 с. 12. Здравосмыслов А. Украина и Россия в постсоветском пространстве / А. Здравосмыслов. – М.: Наука, 1998. – 263 с. 13. Українська дипломатична енциклопедія: У 2-х п. / [Редкол.: Л. В. Губернський (голова) та ін.]. – К.: Знання України, 2004. – Т. 2. – 812 с. 14. Бойко О. Україна 1991–1994. Тіні минулого чи побудова майбутнього? / О. Бойко. Нариси з новітньої історії. – К.: Магістр. – 1996. – 207 с. 15. Історико-архівне управління МЗС України, ф. Міжнародні відносини, договір № 79а, 1 арк. 16. Там само, договір № 137, 4 арк. 17. Там само, договір № 162, 5 арк. 18. Дмитрук А. Ю. Російсько-українські відносини у політичній сфері у 90-х рр. ХХ ст.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. істор. наук.: спец. 07.00.02 "всесвітня історія" / А. Ю. Дмитрук. – Чернівці, 2011. – 20 с. 19. Медведчук В. Україна і Росія: делімітація відносин / Виктор Медведчук // Зеркало недели. – 20 февраля 1999. – С. 15. 20. Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією // Урядовий кур'єр. – 3 червня 1997. – С. 3–4. 21. Дурдинець В. Договір в інтересах обох народів / В. Дурдинець // Урядовий кур'єр. – 28 червня 1997. – С. 4. 22. Алма-Атинская декларация: Об образовании Содружества Независимых Государств в составе одиннадцати республик бывшего Советского Союза // Известия. – 23 сентября 1992. – С. 1. 23. Макар Ю. Російсько-українські відносини на сучасному етапі: основні тенденції розвитку / Ю.Макар, І. Мельничук // Питання історії нового та новітнього часу. – Вип. 4. – Част. 2. – Чернівці, 1995. – С. 133. 24. Кузьо М. Україна та її сусіди / Тарас Кузьо // Політична думка. – 1994. – № 3. – С. 82–92. 25. Про "Основні напрями зовнішньої політики України" // Голос України. – 24 липня 1993. 26. Лукинов Ю. Третій Президент. Політичний портрет Л. Кучми / Ю.Лукинов. – К.: Такі справи, 1996. – 158 с. 27. Загорский А. СНГ: от дезинтеграции к реинтеграции / А. Загорский. – М.: МГИМО, 1994. – 36 с. 28. Грязев И. Севастополь и его значение для России / И. Грязев. – М., 1994. – С. 4. 29. Независимая газета. – 12августа 1994. – С. 7. 30. Політичний портрет України. – К., 1994. – С. 27–29. 31. Угода між Україною й Російською Федерацією про принципи формування ВМС України та ВМФ Росії на базі Чорноморського флоту колишнього СРСР // Голос України. – 5 серпня 1992. – С. 2. 32. Ковбик-Токар Л. Деякі аспекти військово-політичних відносин України та Росії у пост біполярний період / Лариса Ковбик-Токар // Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці: Чернівецький університет, 2012. – Вип. 590–591. – С. 18–24. 33. Угода між РФ і Україною щодо Чорноморського флоту // Голос України. – 1995. – 14 червня. – С. 3. 34. Независимая газета. – 30 мая 1997. – С. 1. 35. Кудряченко А.І. Українсько-російські відносини: шлях до рівноправного партнерства / А.І. Кудряченко // Нова політика. – № 1. – 1998. – С. 12–18. 36. Україна і Росія домовились почати демаркацію кордону [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.4post.com.ua/polities/163256.html>. 37. Россия и Украина. 1990–2000. Документы и материалы. В 2-х т. – Т. 2. – М.: Международные отношения, 2001. – 925 с. 38. Российско-украинские отношения. 1990–1997 / Сборник документов. – М., 1998. – 643 с. 39. Соглашения между правительством Российской Федерации и правительством Украины воздушном сообщении и сотрудничестве в области воздушного транспорта / Россия-Украина. 1990–2000 // Документы и материалы. Кн. 1. 1990–1995. – М.: Международные отношения, 2001. – С. 289–302. 40. Соглашение между Министерством обороны Российской Федерации и Министерством обороны Украины о военном сотрудничестве / Россия и Украина. 1990–2000. – С. 327.

Степан Новинчук

ОСОБЕННОСТИ СТАНОВЛЕНИЯ И РАЗВИТИЯ УКРАИНСКО-РОССИЙСКИХ МЕЖГОСУДАРСТВЕННЫХ ОТНОШЕНИЙ В 1991–2004 ГГ.: ПОЛИТИКО-ВОЕННЫЙ АСПЕКТ

В статье комплексно исследуются проблемы становления межгосударственных отношений в политико-военной сфере между Украиной и Россией посткоммунистической эпохи и развития их на рубеже XX–XXI вв.

Ключевые слова: Украина, Российская Федерация, межгосударственные отношения, военно-политическое сотрудничество, договорно-правовая база.

Stepan Novinchuk

PECULIARITIES OF FORMATION AND DEVELOPMENT OF THE UKRAINIAN-RUSSIAN INTER-STATE RELATIONS IN 1991–2004.: POLITICAL-AND-MILITARY ASPECT

The paper analyses the problems of formation of the inter-state relations between Ukraine and Russia in the political-and-military sphere in the post-communist period as well as their development at the end of the 20th – beginning of the 21st century.

Key words: Ukraine, Russian Federation, inter-state relations, political and military cooperation, legal framework.

УДК 94(477)

Ірина Недошитко

РОЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ США В ЕКОНОМІЧНОМУ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ (1991–2011 РР.)

Розглянуто та з'ясовано внесок української діаспори США в економічний розвиток незалежної України. Визначено незадіяний потенціал співпраці, чинники, що перешкоджали ефективному співробітництву з Україною у цій сфері.

Ключові слова: Україна, США, фінансово-економічний потенціал, інвестиції, кредитні спілки.

Північноамериканська українська діаспора займає значне місце у суспільному житті країни поселення, у неї є наявні можливості для самореалізації і репрезентації українства як повноцінної спільноти у світі. Володіючи матеріально-фінансовими ресурсами, науковими і технічними досягненнями, розвинувши відповідну мережу інституцій, маючи вплив на вищі органи влади та управління країни поселення, вона спроможна сприяти поширенню інформації про нашу державу та українство, лобювати внутрішні та зовнішні інтереси незалежної України.

Ефективна співпраця в різних сферах, участь у державотворчих процесах в Україні стала можливою завдяки наявному потенціалу діаспори. Так, за період перебування у Північній Америці українці розбудували широку мережу громадсько-політичних, релігійних, професійних установ, а також фінансових – кас взаємодопомоги, банків та страхових товариств, сумарний оборотний капітал яких становить 1 млрд дол. У США діють 13 політичних українських організацій, 12 професійних товариств, 29 кредитні спілки, 4 страхові товариства, 3 молодіжні організації, 3 жіночі спілки.

Зауважимо, що у своїх дослідженнях українські вчені здебільшого приділяють увагу вивченню проблем формування української діаспори, її ролі як суб'єкта реалізації національних інтересів у країні проживання. Так, зокрема, цим питанням присвячені праці В. Трощинського, В. Євтуха, С. Вдовенка [1–3]. Проте роль української діаспори США в економічному розвитку України залишається практично поза увагою вітчизняних вчених.

Метою цієї статті є з'ясувати внесок американських українців у економічний розвиток незалежної України.

З огляду на мету поставлено наступні завдання: здійснити аналіз напрямків співпраці діаспори з нашою державою в економічному секторі; окреслити розмір інвестицій в економіку нашої країни представниками української діаспори США та урядом цієї країни, що стало можливим завдяки діяльності діаспори; визначити перспективи подальшої співпраці та гальмівні чинники.

Насамперед відзначимо, що одразу ж після проголошення незалежності багато українців у діаспорі запропонували фінансову допомогу. До колишнього президента Л. Кравчука звернулися Ігнат Білінський, тодішній президент Українського конгресового комітету Америки (УККА), та його заступник Аскольд Лозинський: "Діаспора сьогодні, більше як будь-коли в минулому, готова допомогти своєму народові закріпити демократичну та економічно розвинену державу. Також чимало не українців готові інвестувати в Україну, якщо ми їм дамо нагоду і докажемо, що ми спроможні стати нарівні з іншими індустріальними державами, та покажемо на слові і ділі, що Україна відповідальний партнер для економічного спілкування" [4, арк. 51]. Для подолання існуючих економічних труднощів та розбудови незалежної держави запропоновано проект: "Пропонуємо, щоб Україна видала свої бонди – заборгування для заupu в усьому світі, включно з ЗСА. Вважаємо, що ці бонди-заборгування радо закупить українська діаспора, а можливо і не українці (за попередніми підрахунками авторів цього проекту, у короткому часі є можливість розповсюдити бондів на суму 200 мільйонів доларів). Цього роду позичка твердої валюти дасть можливість Україні розбудувати економіку та ввійти в систему вільного ринку" [4, арк. 52]. Ініціативу УККА підтримав Леонід Кравчук: "Підтримую вашу пропозицію про випуск зовнішньої позики і повідомляю, що Національний банк України здійснить відповідні заходи для її практичної реалізації" [5, арк. 55].

Під час переговорів у Вашингтоні, у березні 1994 р., уряд США пообіцяв надати 350 млн дол. економічної допомоги Україні на різні потреби. На початковому етапі для цього було зарезервовано 106 млн дол. (витрачено 90 млн дол.) [5, арк. 37]. Цю допомогу було використано для: розроблення плану приватизації; визначення нормативно-правової бази для проведення процесу масової приватизації; створення робочої програми підтримки інвестиційних фондів для масової приватизації; підготовки документації та проекту нового Земельного кодексу України; постачання Національному банку України комп'ютерного обладнання, необхідного для заснування системи

проведення розрахунків; 266 українських спеціалістів, у т. ч. 49 економістів, які були відправлені до США за навчальними програмами з банківських справ, агробізнесу та менеджменту; навчання 278 українських спеціалістів у США за кошти агентства міжнародного розвитку ЮСЕЙД (на короткострокові навчальні програми; 400 школярів, студентів, аспірантів та викладачів, які розпочали з вересня 1994 р. академічний обмін за програмами Інформаційного агентства США; підписання угод з мерами міст Львова, Тернополя, Харкова щодо впровадження сучасних технологій і систем муніципального управління та фінансів, в т. ч. із питань бюджету, витрат та аудиту (місцеві радники працювали в цих містах); доставки у березні 1994 р. за проектом "Надія" 1 млн медичних препаратів та обладнання, в т. ч. повного запасу інсуліну; доставки у липні 1994 р. 800 тис. доз протидифтерійної вакцини для дорослих [5, арк. 6–8].

У наступні роки конгрес США щороку виділяв фінансову допомогу для України. Українська громада завжди погоджувалася з пропозиціями президента щодо розмірів цієї допомоги. Так, за станом на 1998 р. Білл Клінтон запропонував виділити 225 млн дол. для України. Члени уряду з демократичної партії підтримали цю ініціативу, а республіканці настоювали, щоб зменшити цю суму. Тоді члени організації "Американці в обороні людських прав в Україні" (АГРУ) та інші групи української громади розпочали агітацію чільних членів підкомісій з проханням надати допомогу Україні в повній сумі 225 млн дол. [6, с. 3]. У 1999 р. члени Кокусу конгресмени Мавріс Гінсі та Боб Шефер (обидва українського походження) – підтримали пропозиції президента щодо надання фінансової допомоги Україні у 2000 р., яка становила 219 млн дол. [7, с. 1]. Загалом упродовж 1990–2011 рр., Україна отримала фінансову допомогу від США у розмірі 3 млрд 336 млн дол., що становить близько десятої частини щорічного ВВП України. У 2012 р. заплановано надати нашій державі 126 млн 378 тис. дол. [8]. Чималий сегмент для підтримки економічного розвитку України становлять фінансові пожертви громадських організацій українців США.

Важливою умовою покращення інвестиційного клімату України став 2006 р. Посприяла цьому також українська діаспора США. У січні 2005 р. УККА провів засідання "Україна тоді і зараз" у конгресі США, основними питаннями якого були: визнання України країною з ринковою економікою, відміна поправки Джексона-Веніка, підвищення закордонної допомоги США нашій країні, підтримка вступу України в СОТ, збільшення обсягів торгівлі та інвестицій, розробка плану вступу України в НАТО [9, арк. 86]. Так, 17 лютого 2006 р. США надали економіці України "ринковий статус", а 6 березня, після 14 років переговорів, Україна і США підписали двосторонню угоду про умови вступу у СОТ. Декілька днів пізніше були скасовані 32-річні обмеження в галузі торгівлі поправкою Джексона-Веніка, прийнятою в 1974 р. Важлива роль у цьому процесі належить українській громаді Америки, яка вбачала скасування цього законопроекту одним з пріоритетів зміцнення відносин між Україною та США.

У червні 2005 р. відбулась конференція, спонсором якої виступила Фондація "Україна-США". Темою одного з пленарних засідань була вимога щодо скасування додатку Джексона-Веніка. Від цієї рекомендації і розпочався рух зі створення коаліції. Упродовж півроку понад 250 американсько-українських громадських організацій, різні підприємства об'єдналися в коаліцію за скасування поправки Джексона-Веніка. Її очолили колишні послы США в Україні Вільям Грін Мілер і Стівен Пайфер. Завдяки зусиллям членів коаліції, які активно впливали на членів конгресу США, з'явився проект закону HR-1053, що мав 61 спонсора у палаті представників. До розробки законопроекту щодо скасування цього документа долучилися також представники УККА, особливо його вашингтонське бюро – Українська національна інформаційна служба, а також члени українського Кокусу. Як зазначив конгресмен Сандер Левін, "... ми працюємо над цим законопроектом впродовж багатьох років. ... Цей законопроект викличе подальші реформи в Україні" [10, с. 4].

Завдяки спільним зусиллям усіх учасників процесу 8 березня 2006 р. у палаті представників конгресу США пройшло успішне голосування: 417 голосів – за скасування, 2 – проти і 3 – утрималися. 10 березня 2006 р. обидві палати конгресу США узаконили це рішення [10, с. 1]. Тодішній президент УККА М. Савків підкреслив: "Відкликання дії додатка Джексона-Веніка у великій мірі є заслугою української громади Америки" [11, с. 3]. За підтримки США у травні 2008 р. Україна стала 152 членом СОТ [12, с. 99].

Предметом уваги української діаспори США стало лобювання економічних інтересів України в урядових структурах США. Так, 9 лютого 2007 р. конгресовий український Кокус та робоча група з питань міжпарламентської співпраці між Україною та США у парламенті України провели відеоконференцію, на якій обговорювались питання про розвиток відновлюваних джерел енергії та спрямування сільського господарства у напрямку виробництва енергетичних засобів з метою забезпечення енергетичної незалежності обох держав [13, с. 2].

Варто наголосити, що фінансова допомога Україні базується на внеску конкретних осіб, бо чимало свідомих і заможних українців зі США вкладають значні інвестиції в розвиток економіки

нашої держави. Однією з найбільш досвідчених та успішних у цьому напрямку діяльності є Наталія Енн Яресько – президент і головний виконавчий директор фонду "Western NIS Enterprise Fund (WNISEF)". Наталія Енн Яресько – американка українського походження, магістр державного управління Гарвардської школи державного управління імені Дж. Кеннеді, бакалавр бухгалтерського обліку університету в Чикаго (штат Іллінойс) [14, арк. 123]. Вона належить до тих осіб, які, без зайвих слів та гучних піар-акцій, щоденно, конкретно і результативно, працюють для майбутнього України. В коло її обов'язків входить питання стратегічного розвитку, формування інвестиційного фонду та залучення додаткового капіталу. Цей фонд інвестував у 24 українські підприємства більше 75 млн дол. у 15 областях України. Зокрема, у кондитерську фабрику "АВК" – близько 9 млн дол., у Мікрофінансовий банк України – понад 7,5 млн дол., "Євромарт" – близько 2,5 млн дол. У рамках інвестиційних проектів Фонду в Україні створено більше 12 тис. нових робочих місць, близько 1400 українських працівників пройшли навчання в галузі фінансів, бухгалтерського обліку, маркетингу тощо. Також фонд здійснив мікрокредитування близько 69 малих та середніх підприємств, яким позичив більше 3 млн дол. [14, арк. 123–124]. За внесок у розвиток української економіки президент України нагородив Наталію Енн Яресько орденом "Княгині Ольги" III ступеня [15, арк. 37].

Ще одним прикладом підтримки українського ринку є діяльність Юрія Логуша – голови правління "Крафт Фудз Україна". Повернувшись в Україну в 1992 р., він поставив перед собою важливе завдання – залучати в нашу країну іноземні інвестиції. Це був виклик, оскільки закордонних інвесторів не приваблювала економіка у стані трансформації, а багато хто навіть сумнівався, що Україна відбудеться як самостійна держава. "Інколи на міжнародних зустрічах із потенційними інвесторами, – згадує Юрій Логуш, – доводилось чути репліки російських учасників, що Україна – це політичне непорозуміння, і скоро вона зникне як держава. Уявіть, як доводити після цього іноземному інвестору потенційну перспективу від залучення коштів в Україну?!" [16, с. 8].

Крім зовнішніх проблем, виникали нові труднощі всередині країни. У 90-ті рр. ХХ ст. не було реєстру всіх наявних в Україні виробництв. Щоб знайти підприємства, у які можна залучати іноземні інвестиції, Ю. Логушу довелося особисто здійснювати пошук. "Окрім цього, – як зазначає Ю. Логуш, – багато радянських директорів фабрик та заводів просто не бажали реорганізувати підприємства, "висмоктували" все, що могли, штучно банкрутуючи їх, аби потім за безцінь приватизувати" [16, с. 9].

У 1990-х рр. Ю. Логуш заснував тютюнову компанію і здобув 60 % ринку. В 1994 р. він утворив фірму "KPMG", почав залучати міжнародні інвестиції, сприяти виходу на український ринок компанії "САН Інбев Україна", заснував банківську академію національного банку, а у 1995 р. очолив "Крафт Фудз Україна" [16, с. 9]. За цей період компанія інвестувала близько 75 млн дол. у Тростянецьку кондитерську фабрику та Старопетровецьку фабрику з виробництва чіпсів у (с. Ст. Петровці Київської області). Інвестиції компанії дали змогу відкрити 2,5 тис. нових робочих місць [14, арк. 122–123].

Варто зазначити, що "Крафт Фудз Україна" – дочірня компанія "Крафт Фудз" ("Kraft Foods"), – одного з найбільших виробників продуктів харчування. На сьогодні виручка українського підрозділу, згідно з даними компанії, від торгових марок "Мішка", "Корона", "Люкс", "Орео", "ТУК", "Мілка", "Якобз", "Карте Нойр", "Дірол", "Галс", "Пікнік" становить більше 400 млн дол. У 2011 р. Ю. Логуш залишив посаду голови правління "Крафт Фудз Україна" і перейшов на посаду віце-президента, директора з маркетингу і продажу агрохолдингу "Миронівський хлібопродукт", що, за оцінками експертів, допомагатиме налагодити спілкування з інвесторами [17, с. 4]. За вагомих внесок у розвиток української економіки він удостоєний високої державної нагороди – Ордена "За заслуги" III ступеня [15, арк. 36].

До когорти тих, хто працює у напрямку розвитку економіки України, слід зарахувати віце-президента авіатранспортної асоціації США Нестора-Никона Пилипця (громадянин США українського походження). Він упродовж багатьох років допомагав "Авіалініям України" налагодити повітряне сполучення між Україною та США. Після проголошення незалежності України Нестор-Никон Пилипець сприяв вирішенню проблеми надання "Авіалініям України" ліцензії на польоти у США. Зокрема, за його підтримки у короткий термін були надані необхідні дозволи від Державного департаменту США, Міністерства транспорту США та Федерального авіаційного управління. За сприяння Н. Пилипця укладені також угоди про співробітництво "Авіаліній України" з п'ятьма найбільшими американськими авіакомпаніями та вирішене питання про обслуговування на вигідних умовах українських літаків у терміналі "Дельта" Аеропорту ім. Джона Фіджеральда Кеннеді. Будучи патріотом незалежної України Нестор-Никон Пилипець пропагує українську цивільну авіацію і продовжує надавати фінансову підтримку українським авіакомпаніям. Він є радником української

сторони при вирішенні в арбітражному суді США питання про припинення дії неприйнятної для України угоди з продажу авіаквитків [18, арк. 89–90].

За активної підтримки представників ділових кіл і лідерів українських організацій штату Вашингтон, у грудні 2005 р. також відбулась зустріч генерального консула України з бізнес-директором, заступником віце-президента компанії "Боїнг" Деборою Сантес, директором департаменту федеральних та міжнародних зв'язків Девісом Ріс та директором з продажу комерційних літаків в Росію та Європу Хелгою Грізбек. На зустрічі американська сторона вказала на доволі високий рівень іміджу України як держави з сучасних високих технологій. Підтвердженням цьому є участь нашої країни у міжнародній програмі "Морський старт". Керівництво компанії "Боїнг" розглядає Україну також як ринок збуту літаків Боїнг-737. Крім того, американська сторона зацікавилась українським досвідом і технологіями будівництва літаків цієї компанії. Щодо цього представники компанії "Боїнг" наголосили, що практична реалізація такого залучення можлива через проведення ділових зустрічей за принципом "тет-а-тет", що дасть змогу представникам обох компаній конкретно домовитись про умови співпраці [19, арк. 3].

Не можна залишити поза увагою також той факт, що грошові перекази, які надходять від закордонних українців, перевищують отримані Україною кредити Міжнародного валютного фонду та грошові надходження, від продажу єврооблігацій. Це прямі інвестиції в економіку нашої держави. Згідно з даними Інституту демографії та соціальних досліджень НАН України, щороку від емігрантів четвертої хвилі до нашої держави надходить від 2,5 до 3,5 млрд дол. Згідно з даними Держкомстату України, загальні прямі іноземні інвестиції в Україну в 2008 р. становили 6,2 млрд дол., а інвестиційна частка американських корпорацій за цей період дорівнює лише 1,4 млрд дол. [20, с. 2]. Такі цифри спонукають задуматися над відлагодженням чітких механізмів співпраці з представниками діаспори.

На сьогодні доволі ефективними є механізми мобілізації і використання фінансово-економічного потенціалу діаспори, що підтверджує діяльність Української світової кооперативної ради. Так, її складовою є Централі Українських Кооперативів Америки (ЦУКА), що об'єднує 16 українських кредитних спілок США. Представники цих інституцій розпочали процес відновлення кооперативного руху в Україні.

Упродовж 1992 р. українські кооператори з Австралії, Канади і США відвідали більшість областей України і, зустрівшись з їх жителями, спонукали до відродження кредитної кооперації. Так, у лютому та червні 1992 р. створені перші кредитні спілки у Кривому Розі та Стрию. Нині успішно працює КС "Вигода" у Стрию Львівської області.

У червні 1992 р. у Києві відбулось завершальне засідання Всеукраїнського круглого столу, в якому взяла участь делегація Української світової кооперативної ради (УСКР). У ході цього засідання створений оргкомітет з відродження кредитних спілок в Україні.

Сьогодні в Україні працює близько 300 кредитних спілок, об'єднаних у дві асоціації: Національна асоціація кредитних спілок України (НАКСУ) і Всеукраїнська асоціація кредитних спілок (БАКС). У США діє 16 кредитних спілок, об'єднаних у Централі українських кооперативів Америки [21, с. 114–115]. Найбільш потужною серед них є українсько-американська федеральна кредитна спілка "Самопоміч", штаб-квартира якої розташована у Чикаго [22, арк. 129]. За станом на 31 грудня 2010 р. кредитна спілка налічувала 14 550 членів, і була визнана провідною у семи категоріях, згідно зі статистичними даними американської кредитної індустрії, опублікованими у "Callahan & Associates", та однією з найкращих серед американських кредитних спілок за розміром активів. Українсько-американська федеральна кредитна спілка "Самопоміч" посідає 233 місце серед 7600 кредитних спілок США [23, с. 9].

Юрій Сергєєв так оцінює діяльність цієї організації: "Висловлюю особливу подяку вашій організації та численним представникам української громади за доброзичливу співпрацю, а також за допомогу у проведенні різноманітних численних заходів, благодійних акцій, що мали місце як в штаб-квартирі ООН, так поза її межами. Своєю професійною та наполегливою працею ви створюєте умови для стабільного розвитку інвестицій, впровадження сучасних та ефективних методів господарювання, вирішення важливих соціально-економічних завдань" [23, с. 9]. Загалом діяльність кредитних спілок – один з небагатьох прикладів використання фінансових ресурсів діаспори.

На думку голови Всеамериканського об'єднання "Нова хвиля" Мирослави Роздольської, представники четвертої хвилі еміграції в США бажать сприяти розвитку аграрного комплексу України шляхом формування фермерських господарств з використанням отриманого в США досвіду, фінансового капіталу та інноваційних технологій. Однак земельна реформа в Україні не передбачає для цього відповідних умов. З огляду на це Мирослава Роздольська розробила з фахівцями проект земельної реформи на основі досвіду розвинених країн, який би дав можливість використовувати діаспорні ресурси для розвитку АПК в Україні. Однак це питання залишається

невирішеним, як і більшість інших пропозицій щодо внесення змін до законів України, основною метою яких є залучення діаспори до соціально-економічного та політичного розвитку нашої країни [24, с. 20].

Проте не всі шляхи співпраці використано, бо в Україні існує дещо упереджене ставлення до кредитних спілок, відсутня необхідна підтримка держави [25, с. 234]. Досвід організації кредитування, функціонування демократичних, кооперативних, фінансових установ, який акумулювали українці у США, був би корисний у незалежній Україні, недаремно в умовах світової фінансової кризи ООН проголосили 2012 р. міжнародним роком кооперативів. Так, у квітні 2011 р. УСКР запропонувала Миколі Азарову відвідати кредитні спілки у США й переконатися, що кредитні спілки в Україні також можуть успішно працювати на користь своїх членів. Рух кредитних спілок в Україні "...має, за нашими оцінками, добру перспективу, але потребує підтримки уряду та місцевої влади, а також професійного, партнерського ставлення до цього руху з боку урядових фінансових інституцій, особливо Держфінпослуг" [26, с. 229].

Нерозуміння українським урядом позитивного значення використання потенціалу діаспори простежується у нечітких формулюваннях нормативних документів. Аналізуючи проект Державної програми співпраці з закордонними українцями на період до 2015 р., зауважуємо: "...використання інтелектуального, фінансового та духовного потенціалу закордонних українців для утвердження позитивного міжнародного іміджу України", однак в окресленій меті, окрім "позитивний імідж" варто було б ще додати "інноваційний та соціально-економічний розвиток України". Крім того, серед "задоволення науково-освітніх та мовних потреб закордонних українців", що передбачені програмою, основну частку становлять заходи у сфері українознавства.

Натомість проведення науково-практичних конференцій із залученням діаспори з інших наукових сфер обмежується лише двома конгресами Світової федерації українських лікарських товариств. Хоча у проекті програми передбачено збільшення фінансування (орієнтовний проект становить майже 2 млрд грн.), однак у ній взагалі не передбачено жодних заходів у сфері економічної, торговельної та науково-технічної співпраці, тоді як попередня програма співпраці із закордонними українцями на 2010 р. із загальним бюджетом у розмірі 76,9 млн грн., передбачала принаймні 4 види заходів у сфері торговельно-економічної та науково-технічної діяльності [24, с. 20–21].

Сьогодні від представників української діаспори можна почути критичні зауваження, що "...для діаспори зібрати мільйон доларів – це проблема, натомість для українського уряду – це peanuts, вони крадуть незрівнянно більше" [27, с. 11]. Цей чинник стає все вагомішим у стосунках з діаспорою, підтверджуючи, що у багатьох сферах економічного життя є ще незначною присутність діаспори зі США.

Разом з тим, як свідчить аналіз досліджуваної проблеми, українська діаспора стала важливим політичним лоббі щодо прийняття економічних рішень стосовно України. Використання її потенціалу дало змогу створити умови для інвестицій в економіку України, скасувати поправку Джексона-Веніка, підтримати вступ України в СОТ, надати економіці України ринкового статусу, розвивати кооперативний рух, збільшити обсяги торгівлі та інвестиції в нашу державу. Доведено, що на перебіг прийняття подібних рішень мали вплив представники діаспори. Значний капітал надходить в Україну одноосібно як від меценатів, так і представників четвертої хвилі своїм сім'ям.

Список використаних джерел

1. Трошинський В.П. Українці в світі / В.П. Трошинський, А.А. Шевченко; [Заг. ред. В.А. Смолія]. – К.: Вид. дім "Альтернативи", 1999. – 351 с.
2. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії / В.Б. Євтух, В.П. Трошинський, А.А. Попок, О.В. Швачка; Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. Центр сучас. Суспільствознавства. – К.: [УАННП Фенікс], 2003. – 226 с.
3. Вдовенко С. М. Закордонне українство в національному державотворчому процесі: ідентифікація, організація, взаємовідносини / Вдовенко С. М. – Чернігів: ЧДТУ, 2004. – 209 с.
4. Центральний державний архів вищих органів влади і управління (ЦДАВО України), ф. 5233, оп. 1, спр.72, 159 арк.
5. ЦДАВО України, ф. 5233, оп. 2, спр. 100, 47 арк.
6. Джим МекГриві підтримує допомогу Україні // Свобода (США). – 1997. – № 200. – С. 3.
7. Конгрес США заслухав питання допомоги Україні на 2000 рік // Свобода (США). – 1999. – № 12. – С. 1.
8. Україна отримає у 2012 році допомогу від США у розмірі 126 мільйонів доларів // Аналітична група "Geostrategy". – 2011. – 22 лист. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://geostrategy.com.ua/node/56_9.
9. Галузевий державний архів Міністерства закордонних справ України (ГДА МЗС України), ф. 1, оп. 210, спр. 15539, 143 арк.
10. House overwhelmingly OKs bill to graduate Ukraine from Jackson-Vanik trade restrictions // The Ukrainian Weekly. – 2006. – March – P. 1, 4.
11. Яросевич І. Два послы коментують... / І. Яросевич // Свобода (США). – 2006. – № 11. – С. 1, 3.
12. Shylga O. Foreign policy of independent Ukraine. Summing-up the twenty-year period / O. Shylga // Ukraina dyplomatychna: Scientific yearbook / Compiling editors: Leonid Gubersky ect. – Kyiv: The Directorate General for Servicing of International Representation. – 2011. – The 12th issue. – 1039 s.
13. Конгресовий Український Кокус (КУК)

розмовляє з Парламентом України – УНІС бере участь // Час і події. – 2007. – № 12. – С. 2. 14. ГДА МЗС України, ф. 1, оп. 5, спр. 12481, 146 арк. 15. ГДА МЗС України, ф. 1, оп. 5, спр. 13288, 209 арк. 16. Підсуха О. Боротися, а не тікати / О. Підсуха // Business Class. – 2011. – № 1–2(31–32). – С. 8–11. 17. Леденев А., Бурдыга И. Юрий Логущ насытился Kraft Foods / А. Леденев, И. Бурдыга // Коммерсантъ Украина. – 2011. – № 125. – С. 4. 18. ГДА МЗС України, ф. 1, оп. 1, спр. 11276, 141 арк. 19. ГДА МЗС України, ф. 1, оп. 210, спр. 15555, 124 арк. 20. Українська ділова діаспора – обличчям до України // Час і події. – 6 квітня 2009. – С. 2. 21. Ляшок І. Звіт Української Світової Кооперативної Ради від липня 2011 до червня 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/File/Annual_Meeting_2012/WCUCooperatives.pdf. 22. ГДА МЗС України, ф. 1, оп. 210, спр. 15540, 167 арк. 23. Чабан І. "Самопоміч" в Нью-Йорку відзначила своє 60-річчя / І. Чабан // Свобода (США). – 2011. – № 14. – С. 9. 24. Пятковська О. Ефективність використання української діаспорної мережі для сприяння соціально-економічному розвитку України / О. Пятковська // Галицький економічний вісник. – 2012. – № 3(36). – С. 16–23. 25. Козинець П. Звіт про діяльність Національної асоціації кредитних спілок України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/File/Annual_Meetings_2011/Reports/USKR.pdf. 26. Ляшок І. Звіт Української Світової Кооперативної Ради від липня 2010 до червня 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrainianworldcongress.org/UserFiles/File/Annual_Meetings_2011/Reports/USKR.pdf. 27. Рудницький Л. Діаспора й Україна: взаємодія в добу глобалізації / Л. Рудницький // Свобода (США). – 2011. – № 4. – С. 5, 11.

Ирина Недошитко

РОЛЬ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ США В ЭКОНОМИЧЕСКОМ РАЗВИТИИ УКРАИНЫ (1991–2011 ГГ.)

Рассмотрено и выяснено вклад украинской диаспоры США в экономическое развитие независимой Украины. Определены незадействованный потенциал сотрудничества, факторы, препятствовавшие эффективному сотрудничеству с Украиной в этой сфере.

Ключевые слова: Украина, США, финансово-экономический потенциал, инвестиции, кредитные союзы.

Iryna Nedoshytko

THE ROLE OF UKRAINIAN DIASPORA OF THE USA IN ECONOMIC DEVELOPMENT OF UKRAINE (1991–2011)

The contribution of Ukrainian Diaspora of the USA in economic development of independent Ukraine is considered and found out. Potential of collaboration and factors which hinder an effective collaboration with the Ukrainian state in this sphere are certainly determined.

Key words: Ukraine, USA, financial and economic potential, investments, credit unions.